

Sy-li spěwał,
Pillnje džělał,
Strowja će
Swójbny statok
A twój swjatok
Zradny je.

Za staw sprócný
Napoj mócný
Lubosé ma;
Bóh pak swěrný
Přez spar měrný
Čeršiwosć da.

Njeh ty spěwaš
Swěrnje džělaš
Wšědne dny;
Džěń pak swjaty,
Duši daty,
Wotpočń ty.

Z njebies mana
Njeh ći khmana
Žiwnosć je;
Žiwa woda,
Kíž Bóh poda,
Wokřěw će. P

Šerbške njedželske łopjeno.

Budyschin

14. junija 1925

Bauzen

Čiřičež a nakład Šmolerjež knižičiřičežernje a knižarnje šap. družšt. s wobm. ruč. w Budyschinje.
Wukhadža łóždu šobotu a plarži na měřaz 15 šlotych pjenjeřlow.

1. njedžela po šwjatej Trojizy.

400-letny jubilej Lutheroweho mandželstwa*).

1. Móřf. 12, 2: Ja chzu tebje požohnowacž a ty budžeřich požohnowanje.

Wčera mějachmy džěń 13. junija, tón džěń, na kotrymž je našy reformator dr. Marćin Luther w lěcže 1525 do šwjateho mandželstwa stupił. Duž mějachmy wčera 400-letny jubilej Lutheroweho mandželstwa, a džakowni na to špominamy, ščto bu jemu a žyemu ewangeliřnemu ludu s tym wobradžene.

1. Lutherowa žěńtwa bě tež reformaziřki škutk, něščto ša jeho čaž nješlyřchane, s kotrymž dopořasa, šo Bože wustajenja wjichšche šteja hačž čłowječnje. Bamžištwu bě pšhecžiwu Božemu šłowu a pšhecžiwu waschńju přerjenje ščheřčijanskeje žyrkwoje duchownštwu mandželstwo šakasało. W Luther bě šebi hižo w lěcže 1520 we šwojim móžnym piřmje „na ščheřčijanške šemjanštwu němškeho naroda wo polěpšchenju ščheřčijanškeho ščtanta“ kaž tež we šwojej knižy „wo munichowych šlubjenjach“ po šaložku šwjateho piřma žadał, šo by šo duchownym kaž kóždemu druhemu mandželstwo dowoliło. Luther tež šwojich pšhecželow napominajšche, šo bychu jačo duchowni Bohu pošlušni byli a ščheřčijanške domy šaložili měřto tamneje wumyřleneje šwjatosčje nježenjenych w bamžowškej žyrkwi. Tute napominanje njebě podarmo. Tak šo woženi Langa w Erfurcže, Bugenhagen we Witenberku, dr. Lint, přjedy Augustinarjam prošštajeny, kaž tež Pawoł Lindenau, přerńi dwóřski předač

w Drježdžanach a Jan Cellarius, přerńi šuperintendenta tam, kiž bě šwoju mandželřku w Budyschinje namakał. Lutherowa myřl pak nještejeřche ša žěńtwa, hačž runje bu tež še wšchelatiřki štron š tomu napominany, wošebje wot šwojeho lubeho nana. Wón bě tak pobožnje žiwu, š šo žadnu š jeho tež najšurowiřchich nješpšhecželow nješřhrobli, jemu někařki njeporjad w žiwjenju wumjetowacž. Něřt tucži nješpšhecželjo jeho hanjachu, šo šebi nješwěri, šamšnu krocžel čžiticež, kotruž druhim porucži, wocžakujšo, šo šo š jeho mandželřtwom škutk reformazije šanicži. Šim je dopořasał, ščto ma „šwoboda ščheřčijana“ na šebi, — wón šo woženi š štaty š Wora.

Kata (Katharina) š Wora, knježna še šakškeho šemjanškeho rodu, šo narodži 29. januar 1499 w bliřkošči Bitterfelda. 10 lět štara bu do žyřteržškeho kłóřčtra Nimpšchena pola Grimy data, hđžež bu po kłóřčřřkim šlubje (1515) ša mniščku džeržana. Móžno, šo je tam Lutherowe piřmo wo kłóřčřřčich šlubjenjach čžitaka a šo je w nej š tym žadanje po ewangeliřkim pořnacžu a šwobodže wozucžilo, — na kóždny pad pšchěřwědčena wo wopacžnošči kłóřčřřkeho žiwjenja je wot tam š wošmimi druhimi knježnami š pomozu Torgawškeho radneho knješa Leonharda Šoppy w nožy do jutrow (4.—5. haprleje) 1523 čžeknyła a do Witenberka pšchřšchla, hđžež šo Luther wo to štarasche, šo by „pola šprawnych ludži“ šwoje wukhowanje měła, jačo jejni pšchřwusni šo wobarachu, ju š šebi domoj wšacž. Kata pšchřndže tak do domu radneho piřarja a pořdžiřkeho měřčejanořty Šilipa Reichenbacha, „hđžež je šo čžišche a derje šadžeržala.“ Tam bě dwě lěcže pšchěbhřwala. Luther pšchř špocžatku lěta 1925 hiřčičež na to njemmyřleřche, šo woženicž; halle wołoko jutrow w liřcže na Špalatina přerńi krocž na to špomni; w dalřchim liřcže na Břtela (4. meje)

*) Pšchřrunaj Jakubowe kniži š lěta 1883: „Dr. Marćin Luther“ na štronach 91—96 a 142—153.

woprawdže do „šwjateho“ mandželstwu stupja, a so nam sažo kšesćizjanska mlodžina wotroscje. Potom móžemy šebi toho wěšći bheč, so so nad našim ludom stare šlubjenje dopjelni: „Sa chzu tebje požohnowacž a budžesč požohnowanje.“ Samjeń.

B. w. S.

Wěrowanjski fěrliuč.

S njebieš daty Ducho šwjaty!
 Bój, šwjecž moju wutrobu
 A daj čyřtu lubosč wěřtu
 A šbožownemu mandželstwu.

Boža hnada, džitona rada,
 Wjedla je naj' hromadže,
 Ty pať šylnje, njewotdželnje,
 Wjasaj něřt naj' wutrobje.

Wachuj, žohnuje, wšchědnjee křonuj
 S thyčom kubla darjene
 A daj hnadu, so naj' t padu
 Žane šbože njenješe.

S tvojim jasnym šwětkom křasnym
 Čžemne pucže roššwětluj,
 Sdyž so hrima a kšyž pšchima,
 S trošchtom wěřy pošylnuj.

Wucž naj' šlědžicž a so bėdžicž
 Sa tej křonu njebieškej,
 Kř tam rjana šakhowana
 Wlyščeži duřchi wěřjazej.

S. Sejler.

Sahroda.

Bė ras šahroda, kotraž bė njeplódna šczynjena wot datwa šem; runašče so pusteji roli, pšches kotruž našymny wětr duřwa; bė njesrořymlitwe, so móžachu ludžo tutu šahrodu tať sanjechacž. Tu pšchindže šahrodniť, šylny a wjeřokly we šwojeji wěře, a šadži do tuteje šahrody róžu, kotruž bė namaťak wopuščeženu a wošamocženu w njehořpodlitwyh murjach. Tuž šapocža nadobo so džitnje hibacž, roscž, šakčžewacž: Róže muroscžechu tu a tam, kwětki wšchelakich družin šesťadžachu; šlónzo jezelesche šwoje wohrjetwaze pruhi; ptacžki špěwachu wo žiwjenju a lubosčji, wo šwěre a čyřtosčji a pšchypowjedachu žyľemu šwěteji wjeřoku powěscž wo šahrodže, w nalětnej pšche kčžejazej . . .

Šchto to rěka?

Sa njeplódna šahroda je tamna šurowa kařni čžłowjeřok, so nješmė měšchniť a pšchypowjedat Božeho šłowa tu na šemi žonu a džěcži sa šwoje mččž, so by čyřty a njewomasany wostať. Šahrodniť, kotryž róžu šadži do tuteje šahrody, je našč Luther, kotryž so tomu, šchtož njenaturške w tamnej čžłowškej kařni a šakafni špjecži a šebi Katharinu i Bora, tutu i kšochtrškich murjow wuřhowanu róžu je šchto ma čžłowjeřtwa, sa mandželšku wša. To džitwne roscženje a šakčžewanje, kotrež nasta, to je nastawanje a škutkowanje toho wot Boha žohnowaneho šwojbnego žiwjenja, kotrež něřt Lutherowy dom pšelnjesche. A to lube šlónčžko, kotrež šwěčžesche, to je ta hnada Boža, kotruž tón wčžny wuliwasche po šwojint šlubjenju na dom, kotryž bu w jeho mjenje šakoženy a twarjeny. A ta wjeřoka powěscž, kotraž ptacžki, na šchtomach tuteje šahrody špěwajo, žyľemu šwěteji pšchypowjedachu, to je ta powěscž wo žohnowanju a žiwjenje šbudžowazym škutkowanju

toho i Lutherowym škutkom šbudženego ewangeliškeho šwojbnego žiwjenja.

400 lět je to něřt, so bu Luther 13. junija 1525 we Wittenberku i Katharinu i Bora šwěrowany. Lutherowy pšhecžel, mčšchčžanski šarať Bugenhagen wufonja tutón škutk. Šchto wšcho je Luthera pohnuťo, tež tutón reformirowazy škutk dořonjecž, njemóžemy tu rošpiřacž. To pať budž tu prajene, so so Luther njeje woženit čžělnyž žadoščow dla; toľe so i nješpšhecželšleje štronu jemu wumjetuje. Runje w tutym čžaju bė Luther huřta řhoru a bė pšchihotowany wumrjecž. So so wón woženi, to so řta, so by šjatonje wobšwědečit šwoju wěru, so je mandželštwa i Božej wole a něřchto bójške. Luther je so sa mandželštwa rošbudžit, wabjenty a wjedženy wot špóřnacža Šswjateho Piřma, kotrehož bė nabyť. Tuto móžesč i tutym šłowami wopřacž: „Jenicžy i wěry do jenicžy pšacžazeje šakšyžby řesuřa a niž je šwojeje možy a je šwojeho prošowanja wo wuřwjecženje šmy my šbóžni!“ Toho dla wojowasche pšhecžitwo šakadže, so „šu mčšchmizy čžyřčyřchi hacž druřy kšesćizjenjo a toho dla dla nješmėdža i mandželštwom nicžo čžinicž mččž, doľelž je to šwětna a nječyřta wěž.“ To bė Luthereji šatanška řža. Šoho ewangeliške heřko bu toho dla: „Šchtož so woženi, je žitwy w štancže, kotryž je pšched Bohom runje tať šwjaty kať šchtant mčšchniťow; pšchetož mandželški šchtant ma Bože šlubjenje.“ „O šakšlepjenosč, tuta šakšlepjenosč!“ pšchitwoľa Luther druřu njedželu po Šjowjenju 1525 na přědowanju tym, kotřiz šebi wot Boha postajene a wot řesuřa wažene mandželštwa maľo wažachu. „Alle wšchaf“, tať wón w šamřnym přědowanju praji, „wo pobožnu mandželšku, wo pobožneho mandželškeho dnyřbiřch prošycž a so tajškeje modlitwy niž hanibowacž, kať to jich wjele čžini.“ —

Tehdy pšched 400 lětami powědasche so tež mjes tymi, kotřiz pšhecžitwo Luthereji bėchu, so drje so w mandželštwje mnicha a mniřchki antikřyřti narodži. To bė řyřch, tóřnyh ludži rěcž, Bóh řnjes je jich wšchěch wohaňbit. A t ř haňbje budžej tež dale wšchitzy, kotřiz mčnja, so čžłowška móž, čžłowška mudroscž a čžłowški škutk je něřchto ľěpšche hacž to, šchtož je Boža wola, Boži pucž. A wuľčžěcž budže w šahrodže toľa jenož to, šchtož je i Božeho šłowa a po Božej woli.

R. W.

Lutherowy wopon.

Ma Lutherowym woponje wohładasch róžu, wutrobu, kšyž a řynku. — Wobžarujemy jara, so njemóžemy i najmjeňšcha pšchi škladnosčach kať dženyřniřcha, wobrašy šobu wosjewjecž, a to toho dla niž, doľelž žanyh řědšłow sa to nimamy a tež sa tajke muřne a wažne wěžy pomožy a podpjeru njenamaťamy. —

Ma woponje Lutheroweje šwojby bė pšchezo hižo róža byľa, wutrobu, kšyž a řyncžku je Luther šam pšchidželit. Šižo 1517 namaťamy pola njeho tute šchtworaťe šnamjenja na řiglu abo pšecžatku.

W ľěcže 1530 wuľkaduje Luther w ľiřče, kotryž i twjerdžitny Coburg šwojemu pšhecželeji Špenglereji piřche, tute šnamjenja. Škurpřnyž Jan řriedrich bė tehdy Luthereji řyncžku i pšecžatkom darit, na kotrymž bė Lutherowy wopon.

Luther piřche: „ . . . To přenje dnyřbejšche kšyž bheč, čžorny we wutrobje, kotraž by šwoju naturšku barbu mčľa, so mje šamoho dopomnit, so nať wěra do kšyžowanego šbóžnyh čžini. Pšchetož, hdyž i wutrobu wěřimy, budžemy prawti. Šacž je to něřt runje čžorny kšyž a morjazy a hacž runje tež dnyřbi bolosčž nacžinicž, wutrobu pať toľa wostaji pšchi jeje barbje a njekšy naturu: wón njemori ale řđeržit žitwego, pšchetož wěřjazy budže žitwy pšches šwoju wěru, ale pať pšches šwoju wěru do kšyžo-

waneho. Tajka wutroba pať dyrbi stacj wořjedj bēteje rōže; ſ tym dyrbi na to pokafane byčj, ſo wēra dawwa mēr a wjekele, trořcht a mēr, ſ krōtka, ſo do bēteje wjekeleje rōže pſchepadži, niz pať tať, kať ſwēt dawwa mēr a wjekele, toho dla dyrbi rōža bēta byčj niz čerwjena; pſchetōž bēta barba je barba duchow a jandželow. Tuta barba ſteji nētł na polu, kotrež ma barbu kajkuž njebježa: tajke wjekele we duchu a wērje je ſe ſapocžatkom pſchichodneho njebješkeho wjekele, kotrež je tu nētłle hižo ſnutsknje ſapſchijate a w nadžiſi ſapſchimnjene, ale pať niz hiſchēze ſjewjene. A do tajkeho pola hiſchēze ſkotu rynczku: tajka ſbōžnoſcž traje w njebježach wēčnje a nima žaneho lōnza a je teť wjele kraťnijcha dyžli wſchitko wjekele a kublo, kať to ſtoto je ta najdrōžſcha ruda.“ Luther pſchiſtaji, liſt ſkōnczejo: „Chryſtuſ, naſch Krjeſ, budž ſ waſchim duchom hačj do tamneho žiwjenja.“ —

A. W.

Zyrkej a ſtat.

W jańdženym lēcze bu jich na 36 000 mandželſtwow dželenyh. To je poražaja licžba, a to čim bóle, hdyž dyrbiſch pſchipoſnacž, ſo we wjaz hačj telko mandželſtwach to dželjenje jenož ſwontownych pſchicžinow dla woſtaja. A hdyž čji ſchto praji: „A to budže hiſchēze hōrje,“ njemōžeſch pſchecžiwō tomu nicžo prajicž. Wobſtejnoſcže, kajleť ſu, rēčja ſa to, ſo ma prawje. A ſchto je wina na tym? To, ſo we wutrobach mlōdyh hižo woſtaby, haj wuhaſny duch ſchecžijanikeho ſmýſljenja, duch wērj. Sdyž to w tuchym małym domčžku w čłowjeſkej wutrobje tať je, kať mohlo to potom hinať byčj w mandželſkim domje! To, ſchtož nuſne naſchemu ludej, to je reformazija: naſch lud dyrbi reformirowacž ſwoje ſtejniſchēžo ſ wērje, ſ nabožinjē, ſ Bohu; naſch lud dyrbi ſtat a wſchnoſcž, kotrež tola luda dla tu a niz nawopať, nuſowacž, na tole wſcho džiowacž. To ſo hiſchēze njeſtawa, a to teť ſo prjedy njeſtanje, prjedy hačj kōždy ſam tu wſchnoſcž we ſebi, t. r. ſamoho ſo njeje nuſowacž, džiowacž na Boha, wērū nabožinu. Čžim prjedy ty ſ tym ſapocžnjeſch, čžim prjedy budžemy tať dalōfo, ſo to, hdyž teť niz wſchitžy, tola pať wjetſchina tať čžini. A potom budže to lēpje ſe mandželſtwom a ſwōjbu a ſ krajom a žylm žiwjenjom! —

A. W.

Wſchelle ſ bliſka a ſ dalōfa.

— Drježdžanſke hłowne Guſtav-Adolffſke towařſtvo ſmēje lētufchi ſwjedžen ſrjedu a ſchtwōrtk, 17. a 18. junija w Budyſchinje. Ssrjedžu budže pop. w 3 hodž. poſjedjenje pſchedbndſtwa, w 5 hodž. ſmēje ſwjedženſke dželčikemſchenje w Pētrowſkej zyrkwi ſarať Wackwitz ſ Unhalla a w tymſamym čžaku ſwjedženſku Božu ſlužbu ſa wotroſcženu mlōdžinu w Marijnei Marcžinej zyrkwi ſarať Ziegenſped ſe Saaza, wjecžor we 8 hodž. budže poſtrowjeńſka ſhromadžiſna w ſalach „Krony“ ſa wſchitkich ewangelſkich muži a žony ſ mēſta a ſe wſow ſ roſpratu a ſ narēčemi; ſpēwōy zyrkwineho khoru; pſchepodacže ſwjedženſkich darow; narēčj pſchedbndy wſchſcheho konſiſtorialneho radžicžela ſuperintendenty D. dr. Kōltzſcha. Schtwōrtk budže ſo rano w 6 hodž. ſe wſchitkimi ſwonami ewangelſkich zyrkwjow ſwonicž a ſe wſchitkich wēžow ſ poſaunami chorak trubicž; dop. w 1/210 hodž. budže w žurli „Bürgergarten“ hłowna ſhromadžiſna, kotraž je ſjatowna, kōždy ma pſchitup; pop. 3/45 hodž. ſo na žitnym torhoſchēžu ſwjedženſki čžah ſeſtupa, kiž 1/46 hodž. do Pētrowſkeje zyrkwje pocžehnje, hdyž we ſwjedženſkei Božej ſlužbje ſarať D. Mahnert ſ Duisburka předuje; wjecžor we 8 hodž. budže wulka ludowa ſwjedženſka ſhromadžiſna w ſalach „Krony“ ſ narēčemi wſchelačich ſararjow ſ roſjaſnjenjom „wo nuſy luda“ a „wo natarjazej mozy wērj“ a ſe ſpēwani. — W M i c h a ſ k i m B o-

žim domje ſo hižom bližſchu njedželu, 14. junija Guſtav-Adolffſki ſwjedžen ſwjeczi, a to dop. 1/29 hodž. ſ němſkei ſwjedženſkei Božej ſlužbu a w 10 hodž. je ſwjedženſkim dželčikemſchenjom; wobuju ſarať Hennlich ſ Němſkeho Gabela w Čžēſkei ſmēje, a pop. w 4 hodž. ſe ſerbskei ſwjedženſkei Božej ſlužbu, w kotrež ſarať Bōjž ſ Budeſtež, ſyn Michalſkeje woſady, předuje. — Poſledni wulki Guſtav-Adolffſki ſwjedžen Drježdžanikeho hłowneho towařſtwa je ſo tu w mēſcže pſched 22 lētami ſ powſchitkownym wobdželenjom ewangelſkich ſ mēſta a ſe wſow, ſ bliſka a ſ dalōfa ſwjeczi. Da-li Bōh, teť lētko tať budže. Guſtav-Adolffſke towařſtvo, kotrehož heřko je: čžimny dobrotu na wſchitkich ludžoch, najwjazy pať na tymi, kotſiž naſchēje wērj ſu, njeje žane bēdženſke towařſtvo, ale čžje jenož poſwlnicž, ſchitowacž a podpjeracž, ſchtož je ſlabe. Schtož ſwoju ewangelſku zyrkej lubo ma a wē, ſa čžo ma ſo jej dželowacž a ſchtož ma wutrobu poľnu luboſcže ſ wērjbratram a wērjotram, tōn wjekeľy tutoho hoſcža w Budyſchinje powita a radu ſobuſwjeczi.

— W Erfurcze ſwjecza runje kať we Wittenberku dženſniſchi džen ſ woſebitymi wuhotowanjami. Je tola pōdla Wittenberka teť Erfurt jene „Lutherowe mēſto“. To woſebite ſa Erfurt je, ſo ſo tam w tuchych dnjach ſchadžuja potomnižy a pſchikuſni naſcheho Luthera. Mjeſ potomnikami Luthera njeje žanyh wjaz žiwych, kotſiž bychu ſo „Luther“ mjenowali. Poſledni mužiſki potomnik Lutherowj je w lēcze 1759 w Drježdžanach wumrēł; bē to nježenjeny adwōkato Marcžin Bohakwal Luther. Schtož dženka Luther rēka a ſo do pſchikuſnych naſcheho reformatora licži, je potomnik pať bratra pať wuja dr. Marcžina Luthera. S tuchych bēchu na pſchiklad 1892 tjo Lutherowo wotkhežora ſ poſwjecženju wobnowjeneje hrodowſkeje zyrkwje do Wittenberka pſcheproſchēni. Pſchi tym pať je jich wjele žiwych, kotſiž ſu prawi potomnižy reformatora, njech teť wjazy jeho mjeno nimaja; ſu jich nēkotre ſta. Duchowny Sartorius w Hannoverſkei, ſam potomnik Lutherowj, ſabēra ſo ſ tym, ſapſiſacž wſchitkich, kotſiž ſu ſ Lutheroweje ſwōjby. Je tuž žyle wēſcže nēſchto ſajimaze, ſo ſo ſ 400-lētneju jubilejei ſwērowanja Luthera a Kathariny ſ Bora potomnižy a pſchikuſni tuteje ſwōjby ſeńdu.

W Amerižy bydli jich na 74 3/4 milijona proteſtantow; ſ tuchym pſchidžela ſo hiſchēze čžji pſchicžahowarjo, kotſiž ſo žanej zyrkwi Ameriſki njepſchifamſnychy; mjeſ nimi ſu ſnadž 4 1/2 milijena, kotſiž ſu Lutheranojo. Zyrkej Lutheranow ma jich na 7 milijonow pſchiwikowarjow; ſ tuchym bychu ſo tamne 4 1/2 milijona hiſchēze pſchidželike. Najpomnjene 74 1/2 milijona ſu roſdželene — žyle po ameriſanſku — do 13 wſchelačich zyrkwjow, mjeſ kotrymiž ſo jena, kať naſpomnichmy, „zyrkej Lutheranow“ mjenuje. Najwjazy ſtatowo licži mjeſ tuchymi 13 proteſtantiſkimi zyrkwjami zyrkej Methodiſtow, mjenujžy 22 1/2 milijona; najmjenje „Baptiſtiſka bratrowſka zyrkej“, mjenujžy 200 000.

Wiſtowanje.

G. W. w So. ſa 2. p. Tr.

A. w R. ſa 3. p. Tr.

Wutrobna proſtwa.

na wſchēch čžitarjow naſcheho njedželſkeho kōpjena

„Bombaj Bōh“.

Jena knihownja trjeba miſnje ſčēhōwaze čžiſka ſ lēta 1921: 1, 12, 30, 45 a 50; ſ lēta 1922: čžiſka 8 a 18; ſ lēta 1923: čžiſka 14, 15, 19, 32 a 39.

Wſchēch lubych čžitarjow naležnje proſbmy, ſo bychu, je-li tute čžiſka ſami dale njetrjebaja, je nam dobročžiwje wotſtupili.

Wudawatnja na lawſkich hrjebjach 4.

Samolnity redaktor: ſarať W h r g a c ž w Noſacžizach.